

דַּרְשֵׁתִי קִרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת חוקת, תשפ"ו

זאת חוקת התורה – קיום מצווה אחת כקיום כל התורה

"זאת חוקת התורה". האור החיים הקדוש שואל: לכאורה היה צריך לכתוב "זאת חוקת הפרה", "זאת חוקת הטהרה" – למה "זאת חוקת התורה"?

האור החיים הקדוש, כותב דבר נפלא, מחזק מאוד, שאם אדם מקיים מצווה – כי ככה השם ציוה – מעלה עליו הכתוב כאילו קיים את כל התורה כולה.

בדור שלנו התרגלנו לקיים מצוות כסגולה: אני מוכן לתרום את עצמי, כתמורה מה אני אמור לקבל? אבל אם לאדם יש איזו מצווה אחת שבאמת הוא מקיים אותה – למה? כי ככה ציוה השם, ללא שום רווח, רק אני רוצה להיות עבד השם – נחשב לו המצווה הזאת כאילו קיים את כל התורה כולה. במצווה פשוטה, כמה בן אדם יכול לזכות!

כזית של תורה לעומת כזית של מת

עוד מסבירים – כמו שאתה מאמין שאם בבניין של מאה קומות, למטה במרתף, היה שם כזית של בשר של מת. שמע, אתה לא מכיר אותו, זה סתם איזה כזית של עברין מחלל שבת, לא משנה – שורה אחרונה, זה בשר של יהודי! כל הבניין טמא. אנחנו רק אומרים "כל הבניין טמא", אבל אתה יודע איזה השלכות יש לזה? נוראיות!

דבר ראשון, כולם צריכים לעלות לירושלים שלישי ושביעי, שהכהן יזה עליהם. עכשיו תיקח את כל המזרונים למקווה. אני אומר לך, מראש – זרוק אותם, זרוק. אני רוצה לראות אותך גיבור להכניס מזרון למקווה, ולהרים אותו משם, זרוק אותו – ושלום, תקנה חדש. כל הכיסאות, השולחנות של מאה קומות, הכל למקווה?! על מה? אני לא מבין מה כל הבלגן הזה. על מה שנמצא למטה במרתף? – כזית מן המת.

אז אם אתה מאמין שכזית של מת מטמא את כל הבניין, אז תתחיל להבין שגם כזית של תורה מטמא את כל הבניין. "זאת חוקת התורה" – זה מה שהתורה באה להגיד לך פה. תתחיל להבין איזה השפעה זה עושה בעולם כזית של תורה!

"מחלליה מות יומת" – גם הקטן וגם הגדול נכללים בתורה

ולכן אמר אחד האדמו"רים, בן אדם חושב לעצמו ביום שבת קודש: תשמע, אני במצב ירוד, אני במצב של משבר, בקושי מקיים מצוות, עזוב אותך, בקושי מניח תפילין, בקושי...

תדע לך – גם עליך נאמר "מחלליה מות יומת". אתה לא תבוא ותגיד: שמע, התורה התכוונה "מחלליה מות יומת" על אנשים מכובדים, צדיקים, קדושים, שאם הם חיללו שבת – זה אסון. אבל אני? מחלל שבת? שטויות! לא, לא! גם עליך נאמר "מחלליה מות יומת". אז כמו שאתה מבין שגם אדם שנמצא במצב הירוד ביותר, גם עליו נאמר "מחלליה מות יומת" – תבין שגם עליך נאמר שאם אתה שומר שבת, נותנים לו "נחלה בלי מצרים". אני? מה, גם עליי זה נאמר? כן, בדיוק. זה החוקה של התורה.

"קח את אהרן" – הקב"ה מתבייש לבשר על מיתתו

ואיפה מצאנו את זה? בהמשך הפרשה. "קח את אהרן", אומר רש"י: "קח אותו בדברים", תגיד לו "אשריך שאתה זוכה לראות את בנך שהוא מנהיג אחריו, מה שאין כן אני שלא זוכה לזה".

המדרש (ילקוט שמעוני רמז תשסד) כותב, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: תעשה לי טובה, תדבר עם אהרן שהוא צריך למות. למה? כי אני מתבייש להגיד לו שהוא צריך למות. שמעתם פעם דבר כזה, שאלוקים מתבייש להגיד לאהרן שהוא צריך למות? אלוהים מתבייש! לא נעים לו.

למה באמת הקב"ה התבייש בזה? כי על חטא מי מריבה האור החיים הקדוש כותב עשרה טעמים. מה היה בדיוק חטא מי מריבה? כל טעם סותר את הטעם השני – יוצא שבאמת אין טעם אמיתי. זה היה כזה חטא דק מן הדק ואין לנו הבנה בזה. וגם במדרש כותב שמשוה רבנו מגיע לשמיים, פוגש את אדם הראשון ואומר לו: "בגללך נפטרתי". למה בגללך? הרי אדם הראשון יכול לומר לו שזה בגלל חטא מי מריבה, לא בגללך! מוכרח שזה דק, ואי אפשר לדעת.

ונגיד שאצל משה זה היה חטא דק מן הדק, אבל מה אשם אהרן? אתה צודק. אבל אהרן הוא נקרא בגדר "נטפל לעוברי עברה" כביכול. היית באזור שם, צילמו אותך איתו ביחד, מה לעשות, אתה מצולם שם, אתה נטפל. כל כך זה היה דק, שהחטא של משה רבנו כמעט אינו, ואהרן רק – לידו. ולכן בורא עולם אמר: אני בוש להגיד לו על המיתה. פלא פלאים!

כל המצוות לעומת התורה

ומכאן נלמד, לאדם שנטפל למי שעושה מצווה, איזו זכות עצומה זאת! ואם אתה לא נטפל, אלא אתה בעצמך מקיים מצווה – משהו יכול לתאר?

וכותב הירושלמי (פאה דף טו ה"א) "אפילו כל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה". אז מי שזוכה ללמוד תורה – יש לנו הבנה? אין הבנה!

כאן אתה מתחיל להבין "זאת חוקת התורה" – תבין שכזית של תורה מטמא את כל העולם. ואם אתה לא מבין – תראה מאהרן הכהן שרק נטפל. אז מי שמקיים מצוות, אין תיאור. ומי שלומד תורה, בכלל אין תיאור.

ולכן בן אדם לא יזלוז – גם לא בדקה של תורה. יש לאדם אפשרות ללמוד דקה, והוא אומר לעצמו: עד שאני אפתח את הספר, עד שאני אסגור – כבר נגמר. כן, חטפת כמה מילים. אתה יודע איזו זכות עצומה זו! אתה לא מאמין מה יכולים לעשות רגעים של לימוד תורה.

כזית של תורה בשיקו – הסיפור על ראש ישיבת מיר

בשבועיים האחרונים, גדולי ישראל נסעו לשיקו, להתרים למען קרן עולם התורה. מה יש בשיקו?

לפני כארבעים שנה, ראש ישיבת מיר בארצות הברית, רב שמואל ברנבוים זצ"ל [קבור סמוך ונראה לציונו של מרן הרב עובדיה זצ"ל בסנהדריה] רצה לאסוף כסף לישיבת מיר. שאלו איזה עשיר אחד באזור אם יש לו מקום לארח את ראש הישיבה. הוא אמר: בטח, יש לי חדר אורחים, יש לי גם בשבילו ג'קוזי. אמרו לו שלא צריך, הוא צריך חדר עם מנורה וקצת ספרים.

העשיר אירח אותו בבית שלו. ספר העשיר: שתיים עשרה בלילה הוא שומע דפיקה חזקה על השולחן. הוא אומר: אולי קרה משהו לראש הישיבה? הוא חיכה קצת. עברו כמה דקות, ופתאום עוד דפיקה על השולחן. העשיר הלך לחדר של הרב, פתח את הדלת, מסתכל, רואה שהראש ישיבה על הסטנדר, נראה בסדר.

"הרב, אתה צריך עזרה?" הראש ישיבה אמר: כן, אני צריך עזרה, כנס. "מה אתה צריך?" יש לי פה קושיה בתוספות. בוא, תביא גמרא, קודם נלמד את הגמרא. לאט לאט, שורה ועוד שורה, עד שכל הסוגיה הייתה מובנת. יפה, עכשיו נתקדם לתוספות. התוספות היה מובן. "עכשיו, תשמע את הקושיה". הרב אמר את הקושיה. העשיר אמר: ווי, איזו קושיה גדולה! "יש לנו קושיה גדולה, אבל איך אנחנו עכשיו הולכים לישון עם קושיה? בוא ננסה לתרץ את הקושיה. זה אומר ככה וזה אומר ככה". שלוש בלילה – נמצא התיורן! אמר לו ראש הישיבה: תודה רבה שבאת.

העשיר חזר לחדר שלו. בבוקר העשיר בא לראש הישיבה, אמר לו: הרב, נהניתי מאוד אתמול ללמוד איתך! אני רוצה לפתוח כולל אברכים פה בשיקו, תביא מיישיבת מיר אברכים, אני יחזיק אותם. אמר לו ראש הישיבה: מה זה אתה מחזיק אותם? אתה צריך לשלם להם כסף גם על שכירות דירות. אמר לו העשיר, אני משלם. אין בעיה. אמר לו הראש ישיבה: אבל זה אנשים נשואים, שיש להם ילדים, צריך תלמוד תורה. אני פותח תלמוד תורה. אמר לו: כן, יש גם בנות, צריך לפתוח בית ספר של בנות. אני פותח גם בית ספר של בנות. אמר לו: זה עולה כסף? אני מחזיק את הכל.

ראש הישיבה שלח לו עשרים אברכים לשיקו. זה היה לפני ארבעים שנה. היום הלכו גדולי ישראל, הרב לנדו, ועוד גדולי ישראל. רק מהתלמוד תורה יצאו שם קרוב לאלפיים ילדים, מאות אברכים, בית ספר של בנות, אי אפשר לתאר מה היה שם!

לפני ארבעים שנה מה היה שם? – היה שם כזית של תורה – קושיה בתוספות. תגיד, היית מאמין שקושיה בתוספות עושה כזו מהפכה?

זהו האור החיים הקדוש – "זאת חוקת התורה". כמו שאתה מבין שכזית של מת – תראה איזה השפעות יש לו. תבין כמה השפעות יש לכזית של תורה.

"כל מה שעשה אברהם" – מים על ידי שליח והשלכות הדורות

כותב הרב שטיינמן בספר "ימלא פי תהילתך": "חז"ל במסכת בבא מציעא אומרים, כל מה שעשה אברהם אבינו בעצמו – שילם לו הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו. כל מה שעשה אברהם על ידי שליח – שילם בורא עולם לבניו על ידי שליח.

הוא אמר "וַהֲשִׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ" – בורא עולם עשה ענני כבוד. נתן להם לחם לאכול – "וַהֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם". "וַיִּקַּח נָא מֵעֵט מִיָּמִין" – אומר רש"י, "ויקח" על ידי שליח. בורא עולם נתן את המים על ידי מרים. ומה קרה? מרים נפטרה, ומשה ואהרן היו צריכים לדבר אל הסלע, אבל הם 'הכו', ובורא עולם גזר שהם לא ייכנסו לארץ ישראל.

וכותב האור החיים הקדוש שאם משה ואהרן היו נכנסים לארץ ישראל, מיד היה נבנה בית המקדש, היה מגיע מלך המשיח, והעולם היה מתוקן. יוצא שכל הקורונה והמלחמות, השואה, מסעות הצלב, האינקוויזיציה, חורבן בית ראשון, חורבן בית שני, במסכת גיטין, אתה קורא שם מיליארים של יהודים שנהרגו. למה כל זה? בגלל שמשוה ואהרן לא נכנסו לארץ. ולמה לא נכנסו לארץ? בגלל מי

מריבה שהם היו צריכים להביא את המים. בורא עולם לא הביא את המים, למה? כי אברהם אבינו הביא את המים על ידי שליח.

אומר הרב שטיינמן: ואם אברהם אבינו היה מתאמץ עוד טיפה, והיה מביא את המים בעצמו, היה חוסך את כל הגלויות! בן אדם עושה חיזוק אחד קטן, עוד תנועה אחת. לך נראה התנועה הזאת כדבר תפל, לא רציני. ואתה לא יודע איזו עוצמה יש לתנועה הזאת, בהמשך הדורות, כמה גלויות יכולה לחסוך תנועה אחת!

אהרן אוהב שלום ורודף שלום

עוד כתוב בפרשה שלנו: "וַיִּכְפּוּ אוֹתוֹ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל". כותב רש"י: מה ההבדל בין אהרן לבין משה רבנו? אצל משה רבנו כתוב "וַיִּכְפּוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", אצל אהרן "כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל". למה? לפי שאהרן היה אוהב שלום ורודף שלום, ולכן כולם בכו אחריו. פלא פלאים!

המדרש כותב שיצאו לקבורה של אהרן שמונים אלף ילדים שקראו להם "אהרן". למה? כי כל אלו, אהרן עשה ביניהם שלום בית לפני הגירושין, וכשהם חזרו נולד להם ילד – קראו לו "אהרן". שמונים אלף תחלה לארבעים שנה, יוצא בממוצע בין שש לשבע זוגות ביום, שאהרן עשה שלום בית, כל יום! איפה הוא הכניס את הקורבנות בתוך המשכן? איפה הוא מצא זמן להשכין שלום שבע־שמונה פעמים – כולל יום כיפורים, כולל תשעה באב, כולל בין הזמנים? מאיפה הוא מצא זמן?

"הכל מגיע לי" – שורש מניעת השלום

בנוסף, כמה בעיות יש! כמה אנשים לא מסתדרים אחד עם השני. כי כל אחד שנכנס הביתה חושב לעצמו שהכל מגיע לו. פה מתחילה כל הבעיה. כל בן אדם מסובב בעולם מרגיש "הכל מגיע לי", ולכן באמת אין שלום. הוא נכנס לבית כנסת, הוא רוצה להיות פה בעל הבית. הוא עוד לא נכנס פעם ראשונה, כבר יש לו אלף הערות, כבר הוא 'מבין'.

כמה צריך לאהוב את השלום! הדבר היחיד שכתוב "רדוף אחריו" זה רק שלום. לרדוף אחרי השלום, איזה דבר גדול זה!

גדולי ישראל ורדיפת השלום – מעשי הסטייפלר והרב שך

אתם יודעים שהסטייפלר לא היה מקבל כתב של נשים? הסטייפלר לא היה שומע טוב, היה צריך לכתוב לו. אבל כתב של אישה הוא לא היה מסכים שיגישו לו. אבל אם הייתה ביניהם איזו בעיה של שלום בית, הסטייפלר היה מכניס את האישה לתוך החדר שלו, לדבר ביניהם, עד שיהיה ביניהם שלום. למה? כי התורה מעידה שצריך לרדוף אחרי השלום.

הסטייפלר יום אחד רצה שיהיה לו ספר תורה משלו, לקיים את המצווה, יהודי אחד אמר לו: הרב, יש לי איזה ספר תורה פסול, אני מוכן לתת לרב את הספר תורה הזה במתנה גמורה. הסטייפלר לקח את הס"ת לאיזה סופר שיתקן אותו. וכל איזה חודשיים הסטייפלר היה מגיע לבדוק איך מתקדם העניינים.

כותרת: כוחה של מילה טובה

סיפר לי אחד האברכים אצלנו: "ביקשו ממני אם אני יכול למסור סיכום של הסוגיה. למדנו סוגיה, וביקשו שאסכם אותה. באמת ישבתי בבית, ערכתי את הכל. באתי למחרת לכולל, מסרתי את סיכום הסוגיה. היה ממש מבריק, האברכים מאוד מאוד נהנו".

אחד האברכים חשב בלבו: "אני רוצה לפרגן לו". הוא הגיע הביתה בצהריים, אמר לאשתו: "בררי לי את הטלפון של ההורים של האברך הזה. תתקשרי לאשתו, ותבקשי את הטלפון של חמיה". היא התקשרה וביררה, ואמרה לו: "תשמע, חמיו כבר נפטר, ואמו – היא אלמנה בודדה. היא גרה בארצות הברית והנה הטלפון שלה".

האברך חיכה ובערב הוא התקשר – אצלם זה שעת צהריים. הוא אמר לאם: "רציתי רק להגיד לך – יש לך זכויות שאת לא מאמינה. איזה זכויות יש לך! אינני יודע איפה התפללת שזוכית לכזה בן. איזה דבר גדול, איך הוא עושה לנו נחת. איך היום הוא מסר שיעור – אין מי שלא התפעל". והוא פרגן לו עוד קצת. ובזה הסתיימה השיחה.

אחרי כמה ימים הגיע אליו האברך שמסר את הסיכום. ואמר לו: "אני מודה לך מכל הלב על הטלפון הזה. אני פשוט חי בדוחק. אשתי לא עובדת ואני חי מהכולל. כמה אני מקבל? אלף חמש מאות עד אלפיים שקל. השכירות שלי היא שנים עשר אלף שקל. אני גר עם משפחה גדולה בירושלים במקום מאוד מרכזי. השכירות שנים עשר אלף שקל. תגיד, מאיפה אני אשלם את זה?"

"אמא שלי אספה את כל המשפחה והיא לקחה מהם כספים בכדי להחזיק אותי. לפני יומיים המשפחה אמרה לה: 'גברת, זהו. יותר מדי. אנחנו כבר מחזיקים אותו כבר כמה שנים. נראה לנו שכבר נפסיק'. האמא אמרה: 'בואו נישן על זה עוד לילה אחד ולפי זה נחליט'".

"ובאותו ערב התקשרת. ואמרת איזה בן יש לה, איך הוא לומד טוב, איזה יופי.

יום אחד הסטייפלר הגיע וראה את הספר תורה מעל הארון, איפה שנמצאים הפרחים של האישה. הסטייפלר אמר לו: מהיום אתה כבר לא הסופר שלי. אמר לו: הרב, מה הבעיה? אתה מוציא את הקישוטים של האישה – ושם ספר תורה? בשביל האשה זה החיים שלה. תמצא מקום אחר לספר תורה, בקישוטים של נשים לא נוגעים! כל זה כדי שיהיה עוד משהו, בשלום בית. כמה אנשים צריכים להיזהר בזה מאוד!

היה איזה יהודי אחד שהרב שך אמר לו: יש לי משפחה שצריכה עזרה, אם הוא יכול לעזור לו. אמר לו: הרב, בטח אני יכול לעזור. אמר לו הרב שך אני יתן לך את הכתובת ואתה תלך אליהם. הוא כתב לו את הכתובת, היהודי הזה מסתכל, והוא רואה שזו הכתובת שלו בעצמו. אמר לו: מה, הרב צוחק עליי? אמר לו הרב שך: אני צוחק עליך? אתה הולך לעזור לכל האנשים בעולם, ולבית שלך אתה לא עוזר.

"חסד מתחיל מהבית" – דברי רבי חיים ויטל

רב חיים ויטל כותב שאם בן אדם לא עושה חסד בבית שלו, כל מה שהוא עושה בחוץ לא נחשב לו כלום. מתי זה נחשב? רק אם אתה מתחיל מהבית.

ולכן אנחנו צריכים לשנות את הראש שלנו לפי איך שהתורה חושבת, לא לפי איך שאנחנו התרגלנו ושמענו ונדמנו לנו. לכן מתחיל מהבית, שיהיה שלום בתוך הבית. מותר לוותר, מותר למחול. מה מעניין אותך בכלל איך זה נראה דברים אחרים? איזה מקרה, איזה צבע של המקרה, ואיזה צבע של הבלטות – את מי זה מעניין בכלל? ואם זה מעניין אותך, סימן שאתה לא שקוע בלימוד. זה הבעיה המרכזית – תחזור ללמוד. אם תחזור ללמוד, יהיה שלום בבית. אם אתה לא חוזר ללמוד, הכל אבוד.

חתימה – החפץ חיים ועד השלום

סיפר הבן של החפץ חיים: "ראיתי את אבי, שהייתי מתחנך לפניו שידבר עם הנכדים שלו, ולא הסכים, אמר לי: ביטול תורה. אבל הייתי רואה אותו אחרי תפילת ערבית בבית כנסת, שהיה לוקח כמה אנשים ושם להם את היד על הכתף ומסתובב ומדבר איתם למעלה משעה, וידעתי שאבא עושה ביניהם שלום. כי אצל אבא, עד השלום הכל היה ביטול תורה, אבל השלום אין לו ביטול תורה". שם היה מוכן להקדיש את כל כולו בשביל שיהיה עוד טיפה של שלום בתוך עם ישראל.

אז לא להסתובב בחוץ – בוא נתחיל מהבית. שכל בן אדם ילמד דבר ראשון להכיר טובה על מה שעשו לו. ואם אתה לא מכיר טובה, אז תתחיל ללמוד טוב, תהיה שקוע בלימוד, תלמד בעיון, תשנן עוד פעם. ככל שתהיה שקוע בלימוד, הדברים יסתדרו יותר טוב, יהיה שלום בבית. שכן אדם ידע שכל תנועה, כל כזית של תורה מטהר את כל העולם.

והשם יעזרונו על דבר כבוד שמו. אמן ואמן.

אתה יודע מה זה עשה? אמא התקשרה לכל המשפחה וסיפרה להם את מה שהיה. אמרה: 'זהו – ממשכים את התמיכה באברך הזה.'"

פגשתי אותו אחרי עשר שנים. הוא אמר לי: "אני עדיין מודה לך על הטלפון הזה. עדיין מחזיקים אותו". לפעמים, טלפון אחד שאתה מתקשר – אתה לא יודע מה אתה יכול לעשות. טלפון אחד שאתה עושה – איזה עולמות אדם יכול לזכות.

כותרת: כוחה של קבלת הדין

הרמב"ן בפרשה שלנו – איזה רמב"ן, אני אומר לכם, אש. שואל הרמב"ן: אינני מבין. כמה היו צריכים למות במגפה, ולמעשה כמה מתו? מתו עשרים וארבעה אלף. אך באמת כמה היו צריכים למות? נעשה את החשבון, כמה שופטים יש בעם ישראל? שבעים ושמונה אלף ושש מאות. כל אחד מהם היה צריך להרוג, לפי הפסוק, שני אנשים הנצמדים לבעל פעור.

תעשו שבעים ושמונה אלף שש מאות כפול שתיים. זה מגיע ליוצר ממאה חמישים אלף. רבע מעם ישראל היו צריכים להימחק. מזעזע – רבע מעם ישראל. התחילו לדון אותם, ואז משהו בא ואמר לשבט שמעון: "אתה יודע, אם הורגים אותם – אין לך שבט." "אין לי שבט?!"...מיד לקח את המדיינית, בא למשה רבנו ואז התבלבל הכל, התחילה המגפה, פנחס בא, הרג את שני האנשים האלו, ועם ישראל ניצל.

ומה עושים עם כל אלו שדנו אותם? מה עושים עם אותם מאה חמישים אלף? מוכרחים לומר שכיוון שקיבלו עליהם את הדין – התבטלה גזרה מעליהם. קיבלו את הדין, זהו. אמרו להם שצריכים למות. אך בסוף לא מתו. כיוון שקיבלו את הדין – ניצלו מהגזרה.

איזה דבר גדול זה. מה אדם יכול לזכות. לפעמים אדם עובר כל מיני משברים בחיים. קיבלת עליך את הדין – ככה השם עשה. אתה לא יודע שקבלת הדין הזו נותנת לך את כל הכוח בחיים. אותה קבלת הדין שנראית לך פשוטה – נותנת לך את כל החיים שלך.

[מתוך שיעור מספר 47, בלק תשפ"ד]